Dantenų ligos: periodontitas

Periodontitas (anksčiau buvo naudojamas parodontozės terminas) - dantį supančių dantenų, periodonto raiščio ir kaulo uždegimas. Uždegimas iš dantenų išplinta i gilesnius periodonto audinius. Pažeidžiamas ir nyksta periodonto raištis, dantenos atšoka nuo dantų, susidaro taip vadinamos periodonto kišenės, kuriose kaupiasi bakterijos, minkštas dantų apnašas, akmenys, dantenas paspaudus iš kišenių veržiasi pūliai. Ima tirpti žandikaulio kaulas, dantenos gali nuslinkti nuo dantų tiek, kiek nutirpo kaulas, tuomet dantys atrodo išilgėję, dantys pradeda klibėti ir netgi savaime iškrenta. Labai svarbu pastebėti pačius pirmuosius dantenų uždegimo požymius ir gydyti, kol uždegiminiai pakitimai periodonto audiniuose yra grįžtami, kol nepradėjo irti kaulas.

Dantenų ir apie dantį esančio kaulo (kraštinio periodonto) uždegimas Lietuvoje itin paplitęs. Susirgus periodontitu situacija tampa išties grėsminga - uždegimo procesas apima ne tik dantenas, bet ir apie dantį esantį kaulą - jo netenkama, nes jis rezorbuojasi. Taigi dantys jau laikosi ne taip tvirtai, jie gali pradėti klibėti ir iškristi. Kaip ir gingivito atveju, dantenos gali kraujuoti, kartais jos supūliuoja, jaučiamas nemalonus kvapas iš burnos.

Sergant periodontitu apnašose yra aktyvios specifinės bakterijos: Actinobacillus actinomycetemcommitans, Porphyromonas gingivalis, Prevotella intermedia, P. denticola ir kt. Podanteninėse apnašose yra bakterijų gaminami fermentai, pažeidžiantys jungiamąjį audinį, veikiantys toksiškai, ir daug bakterinių antigenų, galinčių pradėti imunines reakcijas, kartais netgi autoimuninius procesus. Jei dantenų uždegimas trunka ilgai, bakterijų metabolitai ir toksinai gali pažeisti dantenų jungties epitelį vagelės dugne, ir jis gali nespėti atsistatyti. Todėl jungtis leidžiasi žemyn, ir susidaro patologinė kišenė. Suirus jungties epiteliui, bakterijos gali tiesiogiai įsiskverbti į jungiamąjį audinį.

Veikiant apnašoms, įsijungia apsauginiai mechanizmai - imuninės reakcijos. Jei uždegimas trunka ilgai, sutrinka žmogaus imuninė sistema.

Reakciją į vietinius dirgiklius keičia hormoninės ligos (cukrinis diabetas) ir būklės (nėštumas, brendimas, kai kurių geriamų kontraceptinių medikamentų vartojimas (dėl pakitusio lytinių hormonų kiekio kraujyje), rūkymas, stresas, tam tikros genetinės ligos.

Periodontitas, kaip ir bet kuri kita lėtinė uždegiminė liga, kenkia ne tik dantims, bet ir visam žmogaus organizmui. Tyrimais įrodyta, kad padidėja aterosklerozės, insulto, infarkto rizika. Nėščiosios, sergančios periodontitu, dažniau pagimdo prieš laiką ir mažesnio svorio kūdikius. Žmogui, sergančiam periodontitu, negali būti atliekamos chirurginės procedūros.

Periodontitu suserga ne kiekvienas - turi susidaryti visa grandinė ligai palankių sąlygų. Be paveldėjimo, itin svarbūs ir kiti faktoriai: burnos ertmėje veisiasi bakterijos, nepakankama asmeninė burnos higiena, pasikartojantys ir negydomi dantenų uždegimai.

Aktyvi šios ligos forma gydoma daug ilgesnį laiką, kartais reikalingas net chirurginis periodontito gydymas, kol periodonto būklė tampa stabili, t. y. nematyti uždegimo požymių dantenose ir periodonte. Sustabdžius uždegimo procesus periodonte, būtinas nuolatinis palaikomasis periodonto gydymas ar kontrolė. Pacientas turėtų reguliariai lankytis pas specialistą - tai gali būti po trijų ar keturių mėnesių, po pusės metų ir t. t.

Dantų akmenys - dar viena prielaida susirgti dantenų ligomis. Tai puiki terpė veistis įvairiems mikroorganizmams, akmenys gali trikdyti dantenų kraujotaką ir taip skatinti dantenų ar net periodonto uždegimą. Mineralizuotos dantų apnašos yra vienas iš svarbiausių periodonto ligų etiologinių veiksnių. Visi viršdanteniniai akmenys apsitraukę minkštosiomis apnašomis, kurios tiesiogiai liečiasi su dantenų vagelės epiteliu. Apnašų bakterijos veikia dantenas ir sukelia gingivitą ir periodontitą. Akmenys skatina dantenų vagelės skysčio išsiskyrimą, todėl daugėja mineralinių medžiagų ir susidaro daugiau akmenų. Nuvalyti minkštąsias apnašas nuo akmenų tiek dantų šepetėliais, tiek dantų krapštukais ar siūlais sunku. Dėl akmenų nelygaus paviršiaus ir porėtumo, juose kaupiasi mikroorganizmai ir audinių irimo produktai - toksinai, toksiškai veikiantys periodonto audinius, skatinantys kaulo rezorbciją, taip pat Porphyromonas gingivalis antigenai, sukeliantys imunines reakcijas, autoimuninius procesus. Dantų akmenys trukdo natūraliam burnos valymuisi, sunkina burnos higieną, mažina dantenų vagelės skysčio drenažą, vagelėje sulaiko bakterijas. Tai sudaro sąlygas vystytis uždegimui. Kieti, aštrūs podanteniniai akmenys gali tiesiogiai pažeisti dantenas. Tik pašalinus porėtus, pilnus toksinų akmenis galima sėkmingai gydyti periodonto ligas. Be gydytojo pagalbos žmogus negali jų nuvalyti - gali pagelbėti tik profesionali burnos higiena.

Jei pradėjus gydymą burnos higiena nepagerėja, vėl kaupiasi apnašos, blogėja audinių gijimas ir jungties atsistatymas, ir periodonto gydymo bei operacijų rezultatai būna žymiai blogesni, arba gydymas būna neveiksmingas. 1990 metais atlikto tyrimo metu mokslininkai (Sbordone ir kiti) nustatė, kad nesilaikant higienos po gydymo, kišenių gylis vėl grįžo į pradinę būklę per 8 savaites.

Todėl po profesionalios burnos higienos paprastai medikai rekomenduoja periodontitui gydyti ar profilaktikai naudoti specialias pastas ir skalavimo skysčius, kuriuose yra gydomųjų žolelių ekstraktų, fermentų, sutraukiančių dantenų kraujagysles (rekomenduotume Salviagalen arba Cruzylan), neleidžiančių bakterijoms daugintis, gydančių dantenų uždegimą. Tačiau rezultatas bus pasiektas tik tada, jei žmogus ne tik naudos specialias priemones, bet ir tinkamai valys dantis.

Norint išvengti periodontito, labai svarbu tinkama asmeninė burnos ertmės higiena bei profilaktinės priemonės. Taisyklingai ir nuolat jas taikant, net turintieji įgimtą polinkį į šią ligą gali jos išvengti. Svarbu ne tik išmokti valyti dantis, bet ir bent kartą per metus apsilankyti pas burnos higienistą ar bendrosios praktikos gydytoją odontologą, kad apžiūrėtų burnos ertmę, pašalintų apnašas, nuvalytų dantų akmenis, nupoliruotų dantis ir paaiškintų, kaip prižiūrėti burnos ertmę. Būtina tarp vizitų pas odontologą ar burnos higienistą patiems pasitikrinti dantų apnašų kiekį burnoje naudojant dantų apnašas indikuojančias priemones (tabletes ar skystį) ir pagerinti dantų valymą probleminėse vietose) ar paankstinti vizitą pas specialistus.

Kaip gydomas periodontitas? Pirmiausia burnos higienistas pašalina dantų minkštąjį apnašą ir akmenis, moko burnos higienos. Dantenoms apgijus, vėl matuojamos dantenų kišenės, priklausomai nuo jų gylio, parenkamas gydymo metodas. Jei kišenės ne gilesnės kaip 5 mm, užteks kiuretažo- giluminio kišenių išvalymo, atlikus vietinį nuskausminimą. Jei dantenų kišenės gilesnės negu 5 mm, reiks lopo operacijos. Ji atliekama taip pat su vietiniu nuskausminimu. Gydymo esmė yra atkurti natūralų danties, dantenų ir kaulo santykį: pašalinti akmenis, esančius kišenių gilumoje, uždegiminius audinius, nulyginti danties šaknį, pašalinti kaulinius defektus. Kartais ištirpusio kaulo vietas galima atstatyti natūraliu ar dirbtiniu kaulu.

Periodonto ligas būtina gydyti laiku, nelaukiant, kol dantys ims klibėti. Svarbu tai, kad tirpsta žandikaulio kaulas, ir išrovus tokius paslankius dantis, lieka didelis kaulo defektas, galintis apsunkinti protezavimą (žymiai pablogėja išimamų dantų protezų stabilizacija burnoje) ir implantaciją. Siekiant užtikrinti gerą ilgalaikį gydymo rezultatą, dantenų būklei pagerėjus, būtina ir toliau reguliariai lankytis pas burnos higienistą ir periodontologą.

„Sėdančios“ dantenos yra ne tik estetinė problema. Jos apnuogina dantų kaklelius, dantys vizualiai pailgėja. Jei dantys protezuoti, atsiveria juodos protezuotų dantų dalys. Tokios nusmukusios dantenos blogiau laiko dantis, atsiranda pavojus, kad išges dantų kakleliai, be to, tokių apsinuoginusių dantų kaklelių emalis

greičiau nubrūžinamas dėl abrazyvaus dantų pastos ar kietesnių dantų šepetėlių poveikio.

Periodontito profilaktikai reikia ne tik naudoti specialias (pavyzdžiui, chlorheksidino turinčias) dantų pastas, skalavimo priemones, bet ir išsirinkti minkštą dantų šepetėlį, o tarpdančius valyti specialiais siūlais arba individualiai parinktais tarpdančių šepetėliais. Nederėtų nepamiršti ir valyti apnašas nuo liežuvio, kur kaupiasi pakankamai daug bakterijų. Rekomenduojama dantų valymo technikai pagerinti retkarčiais naudoti dantų šepetėlį GUM Technique Soft, o savo dantų valymo efektyvumą patikrinti dantų apnašas indikuojančiomis priemonėmis. Vienas iš įdomesnių liaudiškų patarimų yra skalauti burną auksiniu ūsu, užpiltu degtine - tai pagerina pūliuojančių dantenų būseną.

Parengta pagal informaciją internete.